

РЕШЕНИЕ

№ 388

гр. София, 24.01.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 64 състав, в публично заседание на 02.11.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калинка Илиева

при участието на секретаря Макрина Христова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **2926** по описа за **2016** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявени са обективно съединени искиове с правно основание чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/.

Производството е по реда на чл. 203, ал. 1 от АПК.

Образувано е по искова молба, предявена от И. Б. П. срещу Българската народна банка. Ищцата претендира присъждане на сумата от 9000 лв. - обезщетение в размер на законната лихва за забавено изплащане на гарантирани вземания към [фирма], за периода от 30.06.2014 г. до 04.12.2014 г. – върху максималния размер на гарантираните вземания от 196 000 лв., преки вреди вследствие неправомерно бездействие на Българската народна банка по отношение на изпълнението ѝ на задължения, произтичащи от приложимо с директен ефект право на Европейския съюз в областта на изплащане на гарантирани депозити. Обосновава се наличието на пряка причинно-следствена връзка между вредите и определеното като бездействие поведение на Българската народна банка. Претендира и обезщетение в размер на 10 000 евро, представляващо обезщетение за причинени вреди– ограничение по отношение на правото на собственост, създадени от държавата чрез бездействието на Българската народна банка. Посочва се също така, че вредите са претърпени от неправомерно бездействие на Българската народна банка, изразяващо се в неустановяване от страна Българската народна банка на обстоятелството че са налице „неналични депозити“, което да даде възможност да се задейства схемата за гарантиране на влоговете, т.е. да може Фондът за гарантиране на влоговете в банките да започне изплащането на депозитите, както и че вредите са причинени вследствие

на неправомерни действия на Българската народна банка, изразяващи се в нарушаване на приложими с „директен ефект норми на европейското право“ (нарушаване на прокламираното в чл. 17 от Х. на основните права на Европейския съюз право на собственост.

Ответникът Българската народна банка прави възражение за недопустимост на исковете. Твърди, че Българската народна банка не е част от държавната администрация, банката притежава отделно имущество, наличието на специален закон – Закона за кредитните институции изключва приложимостта на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди доколкото е налице твърдяно бездействие на Българската народна банка да изпълни свое задължение, пряко произтичащо от закона. На основание чл. 257, ал. 1 от АПК не подлежи на разглеждане по същия процесуален ред като искът за обезщетение, ответниците по посочените два иска (иска по чл. 257, ал. 1 от АПК и иска по чл. 203 и сл. от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди) са различни, условия за допустимост на единия от исковете е съответният акт, действие или бездействие да са били отменени преди това по съответния ред. Искът е предявен срещу ненадлежна страна (Българската народна банка не притежава правомощия да изплаща на вложителите суми по гарантираните влогове в банките). Неоснователността на исковете обосновава и с липсата на възможността за пряко приложение на директивата спрямо вложителите, като това обстоятелство се аргументира и с решение на Съда на Европейския съюз от 12 октомври 1994 г. по дело C-222/02. Недопустимостта, респективно неоснователността на исковете се обосновава и с обстоятелството, че директива Директива 94/19/ЕО е транспонирана правилно в българското законодателство. Чл. 1, параграф 3, буква „i“ от директивата няма директен ефект тъй като не е достатъчно ясна, точна и безусловна, като същата предоставя право на преценка най-малко по три въпроса – кой е компетентният орган, който следва да извърши преценката за неналичност на депозитите, с какъв акт и по каква процедура да се извърши това установяване, след като последиците на директивата зависят от приемането от страна на държавата на актове на вътрешното право, указващи компетентния орган и вида решение за установяване на неналичност, то недопустимо е признаването на нейното пряко действие.

Представителят на СГП изразява становището за основателност на исковата претенция и моли да се уважи.

Съдът, като взе предвид представените по делото доказателства и становищата на страните, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Установяват се следните факти, а именно: жалбоподателката е сключила с [фирма], сега – в несъстоятелност, рамков договор за платежни услуги за потребители от 26.3.2012 г. и анекс към него, като е открит „преференциален безсрочен депозит“.

На 19.6.2014 г. ищцата е направила две нареждания за валутен превод от 45000 и 50000 евро, като и двете нареждания са били „канцелирани преди излъчването им“.

На 20.06.2014г. на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции с решение №73/20.6.2014 г. на Управителния съвет на БНБ поставя банката под особен надзор за срок от три месеца.

Издадена е от назначените квестори на банката заповед № К-21/3-1220/25.6.2014 г., с която е наредено, на основание решение № 73/20.6.2014 г. на Управителния съвет на БНБ, да се анулират всички издадени валутни преводни нареждания със започната и неуспешно довършена обработка.

Режимът на специален надзор е бил удължен до 20 ноември, с решение № 114 от 16.09.2014 г. на управителния съвет на Българската народна банка, като се установява, че изплащането на гарантираните депозити е започнало от 04 декември 2014 г.

На 27.10.2014 г. БНБ внася в НС доклад за ситуацията в нея и предприетите действия. На 06.11.2014 г. БНБ отнема лиценза на Корпоративна търговска банка.

На 04.12.2014г. Фондът за гарантиране на вземанията започва изплащане на такива, като гарантираният депозит от 196 000лв. е изплатен на същата дата на ищцата.

По делото е изготвено заключение по съдебно-счетоводна експертиза, от което се установява, че посочените по-горе платежни нареждания са приети и вписани във валутната система на [фирма] /н/, на 19.6.2014 г., но не са обработвани за изпълнение.

Като доказателство е прието писмо от [фирма] /н/, от което се установява, че на 6.11.2014 г. ищцата е имала по сметката си 145 641,41 евро, като към тази дата е осчетоводена лихва от 8669,16 евро. За периода от 30.6.2014 г. до 6.11.2014 г. начислените възнаградителни лихви са възлизали на 1415,96 евро. Изплатена е сумата от 196 000 лв. от Фонда за гарантиране на влоговете на банките, като не може да се посочи каква част от сумата е главница и каква – лихви. Остатъкът от вземането - 107 146,02 лв. е включено под № 3040 в списъка по чл. 66, ал. 7, т. 1 от Закона за банковата несъстоятелност по приетите вземания срещу [фирма] /н/.

Предвид така установеното от относимите по делото доказателства, съдът намира следното:

Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Управление „Б. надзор на БНБ се ръководи от подуправител, избран от Народното събрание. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към момента на настъпване на твърдените вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет.

Същевременно обаче, Българска народна банка е публично-правен орган, на когото са възложени публичноправни функции. Една от тях е и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1 , ал. 2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/. Във връзка с надзорните правомощия на БНБ, тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл. 151, ал. 3 ЗКИ. Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че на нея са възложени конкретни административни правомощия. В тези случаи действа като административен орган по смисъла на §1, т. 1 ДР на АПК.

В тази група правомощия се включва и това по чл. 1, §3 i) от директива 94/19/ЕО, възложено на „съответния компетентен орган на държавата-членка“, който е именно БНБ. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл. 2, ал. 6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл. 4,

пар. 1, т. 40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 г., а възложеното ѝ в чл. 13 и чл. 36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. На следващо място, посоченият регламент определя изискването този надзорен орган да е публичен орган, което е и предпоставка за приложимостта на ЗОДОВ.

Вторият основен елемент за обуславяне на приложимостта този закон, с оглед преценката за допустимостта на иска, е вида на дейността, осъществявана от Българската народна банка. Отговорът на този въпрос ще обуслови и подсъдността на спора, а именно - на административния съд или на общите граждански съдилища. В тази връзка настоящата съдебна инстанция съобразява мотивите, съдържащи се в тълкувателно постановление № 2 от 19.05.2015 г. на О. от ГК на ВКС и О. от I и II колегия на ВАС, съобразно което разграничението на подсъдността се извършва въз основа на критерия „при или по повод изпълнение на административна дейност“. Ето защо следва да се приеме, че компетентният съд да разгледа предявените иски е Административен съд София-град.

Въпросът за процесуалната допустимост на исовете, от гледна точка пасивната процесуална легитимация, е решен и в многобройните определения на ВАС (напр. - Определение № 6061/19.05.2016 г., по адм. дело № 5711/2016 г.; Определение № 5950/18.05.2016 г., по адм. дело № 6571/2016 г., определения на ВАС, по: адм. дело № 4224/2015 г., адм.дело № 9410/2015 г., адм. дело №12551/2015 г., адм.дело № 13171/2015 г.), с които е прието, че: БНБ, макар да не принадлежи към системата на изпълнителната власт, разпоредби от ЗБНБ ѝ възлагат властнически правомощия, което я определя като административен орган, във втората хипотеза на §1, т.1 ДР АПК, с оглед на което БНБ може да бъде ответник, при условията на чл. 205 АПК по предявени иски за обезщетение за вреди от бездействие, при неупражняване на административните правомощия, спрямо друга търговска банка, вкл. за бездействие по неспазване задължения, произтичащи пряко от Директива 94/19/ЕО и свързаните с тях разпоредби от националното право.

С оглед на така установената фактическа обстановка, Административен съд София-град намира предявените иски за процесуално допустими.

По основателността им.

Съгласно чл.7 от Конституцията на РБ държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Законът за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/, в чл. 1.ал.1 от ЗОДОВ предвижда, че държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

Съгласно чл. 4 от ЗОДОВ дължимото обезщетение е за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. Отговорността е обективна и не е обвързана от наличието или липсата на вина у длъжностното лице, пряк причинител на вредите.

Елемент от фактическия състав на отговорността на държавата е установяване незаконосъобразността на акта, действието или бездействието на държавния орган - т. е. ако изобщо не са регламентирани в закона, или ако противоречат на материално правни и процесуални норми.

В тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите

предпоставки по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ - незаконосъобразен акт, отменен по съответен ред, действие или бездействие на административен орган по повод изпълнение на административна дейност, настъпила вреда, причинна връзка между отменения акт, действие или бездействие и вредата.

Съгласно тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т.гр. дело № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС обезщетение за вреди от незаконни административни актове, може да се иска след тяхната отмяна с решение на съда, като унищожаване, а при нищожните - с констатиране на нищожността в самия процес по обезщетяване на вредите. Когато вредите произтичат от фактически действия или бездействия на администрацията, обезщетението за тях може да се иска след признаването им за незаконни, което се установява в производството по обезщетяването. В първия случай вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на влизане в сила на решението, с което се отменя незаконния административен акт. В случай, че вредите произтичат от нищожен акт - от момента на неговото издаване.

Правото на обезщетение възниква от момента на увреждането, което е в резултат от действие на акт, противоречащ на закона. Активната процесуална легитимация, отнасяща се до упражняване на възникналото вече субективно право, за разлика от самото субективно право възниква от момента на отмяната на административния акт като незаконосъобразен. Член 204, ал. 1 от АПК, който сочи, че искът може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред, регламентира само активната процесуална, но не и материалноправна легитимация.

БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, пар.1, т.40 от Регламент (ЕС)№ 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 година, а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях и при тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия-разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени. В този смисъл определение № 18/07.04.2017г. по дело № 15/2017г. на смесен Петчленен състав на ВКС и ВАС. Това следва и от разрешението дадено в т. 5 от Диспозитива на Решението по дело С-571/16 на СЕС, че разпоредбата на чл.4, пар.3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение зависи от спазването на допълнително условие, вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган

Предвид наведените в исковата молба твърдения, за основателността на исковете следва да може да се направи извод, че е налице конкретно противоправно бездействие, именно поради което да са настъпили вреди. За да се приеме, че е налице противоправно бездействие, то следва да е в нарушение на конкретна правна норма /без оглед на това дали тя е от вътрешното законодателство или следствие на европейска директива или регламент/, която норма да предвижда задължение за действие, при неизпълнението на което – органът противоправно бездейства.

В чл.1, т.3 б.б от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и Съвета е предвидено, че компетентните органи установяват обстоятелствата, описани в т. 3 от нормата, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми.

Идентични разпоредби за понятието „неналичен депозит“ се въвеждат и с Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. относно схемите за гарантиране на депозити, с която се отменя Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.

Член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на БНБ, с което К. е поставена под специален надзор /така решението по дело С-571/16 /. Съгласно т. 109 от това решение е прието, че: „При анализа на обстоятелствата по главното производство обаче се установява, че след като е уведомена от К. за нейните финансови затруднения и проблеми с ликвидността, БНБ я поставя под специален надзор заради опасност от неплатежоспособност и решава да преустанови всички плащания и операции на К.. Така надзорните мерки по отношение на К. свидетелстват за съмненията, които БНБ е изпитвала, предвид финансовото положение на К., относно способността ѝ да изплати депозитите в кратък срок. Освен това решението на БНБ за преустановяване на плащанията и операциите на К. е препятствало последната да изплати депозитите.

С приемането на Закона за гарантиране на влоговете в банките (обн., ДВ, бр. 62 от 14.08.2015 г., в сила от 14.08.2015 г., доп., бр. 96 от 9.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г., изм., бр. 102 от 29.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г.) се въвеждат в националното ни законодателство разпоредбите на Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане.

Както е посочил СЕС в т. 49-51 от решението по дело С-571/16, от текста на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това чл. 1, §3 i) уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми.

От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация. Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за

изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране. Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело C-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението по дело C-571/16 СЕС е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Това тълкуване е потвърдено и с т. 73 от решение от 25.03.2021 г. по дело 501/2018. СЕС последователно постановява, че чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде изключена от отговорност за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския

законодател за „съответния компетентен орган. В разглеждания случай, постановявайки Решение № 73/20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, § 3 i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К. АД. Не е спорно, че към 20.06.2014г. К. АД не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца. От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал. 1 и чл. 115, ал.2, точки 2 и 3 от ЗКИ, е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – вж.чл.116, ал.2, т.2 и т.3 от ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11,58 часа на 20.06.2014г. по сметката на К. АД в платежната система за брутен сетълмент в реално време Р. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв. При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити. Освен това, не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила забрана К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К..

Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. АД. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива за изплащане на депозитите от кредитната институция“. От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за

момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. От това следва, че макар да не е извършена изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по смисъла на чл.1, §3 i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС. Съгласно т.117 от Решението по дело С-571/16, разпоредбата на чл. 1, §3 i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Идентично е постановеното и с т. 63 и т. 86 от решението по дело 501/18, като СЕС отново подчертава, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект. Следователно, чл.1, § 3 i) от Директива 94/19, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата. Така според т. 115 от решението по С-571/16 и т. 97 от решението по С-501/18, при наличие на определени обстоятелства, които трябва да бъдат преценени от националния съд, фактът, че неналичността на депозитите не е установена в петдневния срок, предвиден в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в тази разпоредба условия, може, при обстоятелствата в главното производство, да представлява достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза. Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по С-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (в този смисъл решение на СЕС от 5 март 1996г., делата С- 46/93 и С- 48/93). Чл.1, §3 i) от Директива 94/19 ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108

от решението по С-571/16.

В случая, въпреки че БНБ е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е направила установяването в срок, което е попречило да започне компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от Директивата. Умишленото /груба небрежност/ или по непредпазливост /неполагане на дължимата грижа/ неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да формира вина, а и в сферата на деликтното право умисълът се счита за груба небрежност. Изискването при всички случаи да е проявена груба небрежност, когато се ангажира отговорността на държавата за вреди от нарушаване правото на ЕС, надхвърля изискването за достатъчно съществен характер на нарушението. В този смисъл, неоснователно БНБ се позовава на разпоредбата на чл.79, ал.8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено.

В допълнение на гореизложеното следва да се посочи, че съгласно т. 5 от диспозитива на решението по дело 501/2018, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган. Както се сочи и в решението по дело С-571/16, неоснователно БНБ се позовава и на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., дело С-222/02, тъй като спорът по главното дело в посочения случай касае отговорност на държавата поради непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл.3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищцата ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсиране. Не се споделя от съда становището на ответника, заявено в писмени бележки от 31.05.2021 г., че искът е неоснователен предвид задължителното тълкуване, дадено с т. 1 от диспозитива на решение от 25.03.2021 г. по С-501/18, а именно: „Член 7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл,

че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009/14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, изменена с Директива 2009/14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.

Така постановеното от СЕС не обуславя извод за липса на правна възможност за вложителите в К.. АД да претендират обезщетение за вреди, причинени поради забавено изплащане на гарантирания размер от депозитите им. Тълкуването по т. 1 от диспозитива на решението, видно и от т. 49, е в отговор на следния въпрос за запитващата юрисдикция: как трябва да се тълкува член 7, параграф 6 от Директива 94/19: в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер, или в смисъл, че дава на посочения вложител и основание да търси обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични. Според т. 57 от същото решение, съгласно член 7, параграф 1а от Директива 94/19 схемите за гарантиране на депозити трябва да осигуряват минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, освен ако съответните депозити са изключени по силата на член 2 от тази директива от гаранционния режим, или в съответствие с член 7, параграф 2 от същата са изключени или гарантирани в по-нисък размер в съответната държава членка. Съобразно т. 58 от решението, целите, преследвани с Директива 94/19, и от контекста, в който се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до изплащането, от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция. Следователно, СЕС тълкува по категоричен начин приложението на член 7, параграф 6 от Директива 94/19, но не отрича правото на вложителите на

обезщетение за реално настъпили вреди в резултат на забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите. Напротив, съгласно т. 97 от същото решение, при всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза, като Съдът се позовава на решението по дело С 571/16, т. 115.

В случая от ищцата се твърди именно нарушение на норма с директен ефект от Директива 94/19, в резултат на което претендира за ангажиране отговорността на държавата за съществено нарушение на правото на Съюза, като не е налице твърдение, че основанието за заплащане на вреди се съдържа в разпоредби от същата директива. Липсата на предвидено в Директива 94/19 основание за заплащане на вреди, различни от правото на компенсация по чл. 7, пар. 6 от директивата, не обуславя извод, че не е налице основание и правна възможност за ангажиране на отговорността на държава-членка за нарушение на норми с директен ефект от същата директива. В решение по дело С-571/16 /т.117/ и в решение по дело 501/18 /т. 63/ СЕС последователно постановява, че чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19 е норма с директен ефект и нарушението и може да обоснове ангажиране на отговорността на държавата за вреди от неизпълнението ѝ. Така и според т. 86 от решение по дело 501/18, член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни искове за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, точка 2, подточка iii) от Регламент № 1093/2010 безусловно и достатъчно точно задължение. Противното становище противоречи на чл. 4, §3 ДЕС, както и на принципа на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът, съгласно практиката на СЕС, в т.ч. и съгласно т. 113 от решението по дело 501/18.

По делото се установява, че К. АД е начислявала договорна лихва върху процесния депозит, както и че в размера, изплатен на ищцата като гарантиран депозит, е включена както главница, така и договорна лихва за периода от 30.06.2014г. до изплащане на сумата. Своевременното изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен

достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищцата.

При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, т.3, подг. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, изчислен от 20.06.2014г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент БНБ е в нарушение на правото на ЕС. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите, не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите, се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл.23, ал.5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл.1, §3 i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден - 26.07.2014г., ищцата започва да търпи реални вреди, поради неизплащане гарантирания размер на депозита.

Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г., когато е отнет лиценза на К. АД и е стартирана процедурата по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за периода от 06.11.2014г. до датата на изплащане на депозита липсва основание за обезщетение. Ето защо периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014г. – 05.11 2014г. Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело С-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Тезата на ответника, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне, е в противоречие с изискванията на директивата „да не се възпрепятства бързото изплащане и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само „при изключителни обстоятелства.

Неоснователни са доводите на ответника, че не е налице причинноследствена връзка, тъй като дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити. Съгласно принципа, формулиран в чл. 81, ал. 2 от

33Д, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/18/ЕО, не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО – изисквашо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, следва да се приеме, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

Настоящият съдебен състав приема, че реално претърпяната от ищцата вреда е разликата между законната лихва за периода 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозита на ищцата. Размерът на законната лихва, определен чрез лихвения калкулатор, достъпен на интернет сайта на НАП, за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. вкл. е 5624,38 лв. Съгласно приетата съдебно-счетоводна експертиза, начислената договорна лихва за същия период е в размер на 1 536,53 лв. Реално претърпяната от ищцата вреда по чл. 4 ЗОДОВ възлиза на сумата от 4087,85 лв. (5624,38 лв. - 1 536,53 лв.). Над този размер и извън периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

По иска за присъждане на сумата от 10 000 евро, частично предявен като често 95 000 евро, претендирани вреди, равняващи се на два неизпълнени валутни превода, общо от 95000 евро, в резултат от противоправно бездействие на Българска народна банка – неупражнен контрол над квесторите на Корпоративна търговска банка АД.

По делото се установи, че вземането на ищцата по договора и с К. АД /н./ е включено в списъка по чл. 66, ал. 7, т. 1 от Закона за банковата несъстоятелност на приетите от синдика на К. ЕАД. Съгласно три частични сметки за разпределение, обявени в търговския регистър на 25.4.2017 г., на 9.7.2020 г. и на 17.2.2021 г., на ищцата е разпределена общо сумата от 26860,78 лв., като изплащането на сумите по посочените частични сметки е започнало.

Предвид установеното съдът намира за неоснователно твърдението на ищцата, че вследствие на бездействието на БНБ не е могла да получи депозита си до претендирания размер, като е била лишена от неговото притежание. Следва да се има предвид, че договорът за безсрочен влог е имал за предмет определена сума пари, поради което и предвид спецификата на този предмет се приема, че е налице право на парично вземане, до размера на вложената сума.

Съдът съобразява и мотивите, съдържащи се в решение на ЕСПЧ, съгласно което държавата не може по принцип да бъде държана отговорна за неизвършено плащане при неплатежоспособност на частен длъжник (S. c. F., № 50342/99, §39, 27 май 2003 г.). Действително, за неясен период от време ищецът е бил лишен от възможността да ползва свои притежания, но впоследствие част претендираната сума, равностойността на която се иска като вреда, е била изплатена. За друга част, действително, би настъпила вредата, но тя е поради забавеното изплащане. Ищецът продължава да бъде кредитор на К. за вземането си по своите банкови сметки, фигурира в списъка на кредиторите на банката с приети вземания, тя продължава да има вземане за паричните си средства, вкл. и за обезщетение за забавеното им плащане. Следователно не е налице претърпяна от ищеца вреда.

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК съдът следва да се произнесе по претенциите на страните за присъждане на разноски. Ищцата претендира, съгласно представения от пълномощника ѝ списък, разноски в общ размер на 1750 лв., от които платено адвокатско възнаграждение в размер на 1000 лв. и 750 лв. – разноски за съдебна експертиза. Ето защо и предвид частичната основателност на исковете следва да се приеме, че половината от претендираното възнаграждение не следва да се присъжда предвид цялостната неоснователност на иска, а за останалата половина, следва да се присъди съразмерно на уважената част на иска – 397,43 лв.

Неоснователно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски. Това е така, тъй като съгласно чл.10, ал. 2 ЗОДОВ разноските се заплащат от ищеца, ако искът бъде отхвърлен изцяло. Нормата на чл.10, ал. 4 ЗОДОВ (Нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г.) е неприложима в настоящето производство съгласно § 6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ (ДВ, бр. 94 от 2019 г.), който предвижда приложение на закона за предявените иски молби, подадени след влизането му в сила. Разгледаният в настоящето производство иск е предявен преди този момент.

Воден от горното, Административен съд София град, 64-ти състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на И. Б. П., ЕГН [ЕГН] обезщетение за имуществени вреди в размер на 4087,85 лв. лв. (четири хиляди осемдесет и седем лв. и осемдесет и пет стотинки) лв., претърпени в периода от 26.07.2014 г. до 05.11.2014 г., в резултат на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите Корпоративна банка АД, в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, както и 397,43 лв. разноски, като **ОТХВЪРЛЯ** иска в останалата част, за разликата до

9000 лева и за периода от 30.6.2014 г. до 26.07.2014г. и от 05.11.2014г. до 4.12.2014 г.

ОТХВЪРЛЯ изцяло иска за присъждане на сумата от 10 000 евро, частично предявен като част от 95 000 евро, претендирани вреди, равняващи се на два неизпълнени валутни превода, общо от 95000 евро, в резултат от противоправно бездействие на Българска народна банка – неупражнен контрол над квесторите на Корпоративна търговска банка АД.

Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба пред Върховния административен съд, в 14-дневен срок от съобщението до страните и получаването на препис от съдебния акт.

СЪДИЯ: